DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
11. Sınıf · Tarih · 2. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Prut'tan Küçük Kaynarca'ya: XVIII. Yüzyılda Osmanlı Siyasi ve Askerî Mücadeleleri

TAR.11.1.1. Osmanlı Devleti'nin 1683-1789 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerini sonuçları açısından değerlendirebilme

HATIRLAYALIM

- 1711 Prut Antlaşması ile Azak Kalesi Rusya'dan geri alınmış ve Karlofça'da kaybedilen toprakların geri kazanılabileceği inancı güçlenmiştir.
- 1718 Pasarofça Antlaşması ile Belgrad Avusturya'ya bırakılmış, Osmanlı batıda savunma politikasına geçerek Lale Devri ıslahatlarını başlatmıştır.
- 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım bağımsız olmuş (ilk kez halkı Müslüman bir toprak kaybı), Rusya Karadeniz'de serbest ticaret ve Boğazlardan geçiş hakkı elde etmiştir.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki XVIII. yüzyıl antlaşmalarını sağ sütundaki temel siyasi sonuçlarıyla eşleştiriniz.

1	2	3	4
1. 1711 Prut	2. 1718 Pasarofça	3. 1739 Belgrad	4. 1774 Kaynarca
Azak Geri Alındı	Belgrad Kaybı & Lale Dev	Son Kazançlı Barış	Kırım Bağımsız Oldu

- ☐ 1. 1711 Prut Antlaşması
- ☐ 2. 1718 Pasarofça Antlaşması
- ☐ 3. 1739 Belgrad Antlaşması
- ☐ 4. 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması

a) Kırım'ın kaybedilmesi ve Rusya'ya ilk kez savaş tazminatı ile kapitülasyon verilmesi
b) Belgrad'ın Avusturya'ya terki ve Avrupa'nın üstünlüğünün kabul edilerek Lale Devri'ne girilmesi
c) Azak Kalesi'nin geri alınması ve Karlofça kayıplarını telafi umudunun doğması
d) Belgrad'ın geri alınarak XVIII. yüzyılda batıda imzalanan son kazançlı barış olması

2 ÇOKTAN SEÇMELİ

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'nın aşağıdaki maddelerinden hangisi Osmanlı Devleti'nin 'ilk kez halkı tamamen Türk ve Müslüman olan bir coğrafyayı kaybettiğinin' göstergesidir?

1774 KÜÇÜK KAYNARCA VE KIRIM'IN KAYBI

Kırım Hanlığı Bağımsız	Karadeniz Hâkimiyeti
İlk kez Müslüman toprak kaybı	Rus donanması Karadeniz'de
Dini bakımdan Halifeye bağlı	Türk gölü özelliği sona erdi

(A) Rusya'nın Karadeniz'de serbest ticaret filosu bulundurabilmesi
(B) Kırım Hanlığı'nın siyasi olarak bağımsız sayılması
(C) Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya savaş tazminatı ödemesi
(D) Rusya'nın İstanbul'da daimi elçi bulundurma hakkı kazanması

3 KISA CEVAP

Görseldeki zaman çizelgesine göre, 1711 yılında Baltacı Mehmed Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunun Çar I. Petro'yu kuşattığı nehir boyu savaşı hangisidir?

1711 PRUT ZAFERİ VE AZAK KALESİ'NİN GERİ ALINIŞI

Baltacı Mehmed Paşa	Stratejik Kazanım
Çar I. Petro Prut'ta kuşatıldı	Azak Kalesi geri alındı
Diplomatik barış imzalandı	Kayıpları telafi umudu doğdu

4 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

XVIII. yüzyıl Osmanlı siyasi ve askerî mücadelelerine dair ifadeleri Doğru (D) veya Yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.

XVIII. YÜZYIL ASKERÎ MÜCADELE VE ISLAHAT EKSENİ

1718 Pasarofça	1739 Belgrad	1774 Kaynarca
Batı Üstünlüğü	Askerî Toparlanma	Ağır Bozgun
Lale Devri Barışı	I. Mahmud Islahatı	Tazminat & Kırım

	D	Y
1770 Çeşme Baskını'nda Osmanlı donanması Rus donanması tarafından yakılmıştır.	☐	☐
Pasarofça Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti fetih ve taarruz politikasını hızlandırmıştır.	☐	☐
1739 Belgrad Antlaşması'nın imzalanmasında Fransa'nın diplomatik arabuluculuğu etkili olmuştur.	☐	☐
Küçük Kaynarca Antlaşması ile Karadeniz Türk gölü olma özelliğini kesin olarak korumuştur.	☐	☐

5 KISA CEVAP

1739 Belgrad Antlaşması'ndaki diplomatik arabuluculuğu karşılığında 1740'ta kapitülasyonları sürekli hâle getirilen Avrupa devleti hangisidir?

6 TABLOYU TAMAMLA

Tabloda verilen antlaşmaları, imzalanan devleti ve stratejik sonucunu inceleyerek boş hücreleri tamamlayınız.

Barış Antlaşması	İmzalanan Devlet	Osmanlı Devleti İçin Stratejik Sonucu
1711 Prut Antlaşması	Rusya	Azak Kalesi geri alındı, Karadeniz güvenceye kavuştu
1718 Pasarofça Antlaşması		Batıda savunmaya geçildi, Lale Devri ıslahatları başladı
1739 Belgrad Antlaşması	Avusturya ve Rusya	
1774 Küçük Kaynarca Antlaşması		

7 SIRALAMA

XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin imzaladığı barış antlaşmalarını kronolojik sıraya koyunuz.

1711-1774 BARIŞ ANTLAŞMALARI SIRALAMASI

1711	1718	1739	1774
Prut Barışı	Pasarofça	Belgrad	Küçük Kaynarca

- ☐ Prut Antlaşması: Azak Kalesi'nin Rusya'dan geri alınması (1711)
- ☐ Küçük Kaynarca Antlaşması: Kırım'ın bağımsız olması ve ağır tazminat (1774)
- ☐ Belgrad Antlaşması: Fransa arabuluculuğuyla Belgrad'ın geri alınması (1739)
- ☐ Pasarofça Antlaşması: Belgrad'ın kaybedilmesi ve Lale Devri'ne geçiş (1718)

8 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki tarihsel olayları sağ sütundaki sonuçlarıyla eşleştiriniz.

TARİHSEL ASKERÎ OLAY VE DOĞURDUĞU SONUÇ

1770 Çeşme	I. Mahmud	Kırım Kaybı	Lale Devri
Donanma Yakıldı	Batı Tarzı Islahat	Karadeniz Açıldı	Geçici Elçilikler

- ☐ 1. 1770 Çeşme Baskını
- ☐ 2. I. Mahmud Islahatları
- ☐ 3. Kırım'ın Bağımsızlığı
- ☐ 4. Lale Devri Başlangıcı

a) Osmanlı Devleti'nin Karadeniz'deki mutlak tekelini yitirmesi

b) Akdeniz'e inen Rus filosunun Osmanlı donanmasını imha etmesi

c) Humbaracı Ahmed Paşa ile orduda Batı tarzı ilk askerî mektebin açılması

d) Pasarofça sonrası Avrupa'ya geçici elçilerin gönderilip barış siyaseti izlenmesi

9 ÇOKTAN SEÇMELİ

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'nda yer alan 'Kırım halkı dini yönden Osmanlı halifesine bağlı kalacaktır' maddesinin temel amacı hangisidir?

KÜÇÜK KAYNARCA'DA HALİFELİK MADDESİ

Siyasi Açıdan Kayıp	Manevi Bağın Korunması
Kırım Hanlığı bağımsız oldu	Dini açıdan Halifeye bağlılık
Osmanlı idaresinden çıktı	Halkla kültürel bağ sürdürüldü

(A) Kırım üzerinde askeri işgali fiilen devam ettirmek

(B) Kırım halkı ile olan kültürel ve manevi bağları korumak

(C) Rus ordusunun Kafkasya'ya inmesini engellemek

(D) Avusturya ile yeni bir ittifak antlaşması imzalamak

10 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

XVIII. yüzyıl Osmanlı diplomasi ve askerî yapısına ilişkin yargıları Doğru (D) veya Yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.

	D	Y
XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti dış politikada 'konjonktürel ittifaklar' kurmaya başlamıştır.	☐	☐
Prut Antlaşması'ndan sonra Rusya Karadeniz'deki tüm kalelerini genişletip güçlendirmiştir.	☐	☐
Küçük Kaynarca ile Osmanlı Devleti tarihinde ilk kez bir devlete savaş tazminatı ödemiştir.	☐	☐
Belgrad Antlaşması ile Karadeniz'de Rus ticaret ve savaş gemilerine tam serbestlik tanınmıştır.	☐	☐

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı kutulardaki harflerle şifre kavramı bulunuz.

ŞİFRE KAVRAMI BULMA KUTULARI

1. Harf	2. Harf	3. Harf	4. Harf
P	R	U	T

1711 yılında Osmanlı ordusunun Çar ordusunu kuşattığı nehir boyu antlaşması ☐☐☐☐

Osmanlı'nın Karadeniz kıyısındaki hâkimiyetini sarsan kuzey komşusu ☐☐☐☐☐

Antlaşmaların ve barışın sınır şartlarını belirleyen devletler arası hukuk ☐☐☐☐☐☐

1774 antlaşmasıyla Osmanlı'nın Rusya'ya ödemek zorunda kaldığı savaş bedeli ☐☐☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'nın Osmanlı Devleti'nin Karadeniz egemenliğine indirdiği darbeyi yazınız.

_____

_____